

CHIA SẺ ĐƯỜNG ĐẾN HẠNH PHÚC

Nguyên tác: Giảng giải Đệ Tử Quy

Chủ giảng: Tiến sĩ Thái Lễ Húc

Người chia sẻ: Vô Danh cư sĩ

Bài thứ 3

Kính chào các bạn đồng học!

Kính chúc các bạn một ngày mới tốt lành!

Hôm qua chúng ta đang học mục I: Vì sao phải học đạo đức? Chúng ta đã nghe một số minh chứng về có đạo và không có đạo.

Minh chứng thứ nhất nói về hai gia tộc Edwards và Marc Jukes sau 200 năm:

- *Gia tộc Edwards có đạo thì đông con nhiều cháu, toàn là bác sĩ, giáo sư, luật sư, mục sư, rồi cao nhất đến phó Tổng thống.*
- *Gia tộc Marc Jukes không đạo thì nhân khẩu ít, toàn là lưu manh, trộm cắp, kỹ nữ, rồi tù tội.*

Vì sao thế? Vì có đạo là đi đúng pháp tắc đại tự nhiên nên phước đến, họa đi; không đạo là đi ngược với pháp tắc đại tự nhiên nên họa đến, phước đi. Thế thôi.

Hôm nay trước tiên chúng ta sẽ nghe tiếp minh chứng thứ hai, so sánh về thời đại. Cái minh chứng thứ hai rất rõ rệt là với:

Các triều đại Việt Nam thịnh trị nhất đều là triều đại Nho giáo và Phật giáo phát triển mạnh

Lịch sử các triều đại phong kiến Việt Nam trải qua 12 triều đại:

- 1- Khúc Thừa Dụ (905 - 939): 34 năm*
- 2- Ngô Quyền (939 - 968): 29 năm*
- 3- Nhà Đinh (968 - 980): 14 năm*
- 4- Nhà Tiền Lê (980 - 1009): 29 năm*

- 5- Nhà Lý (1009 - 1225): 216 năm
- 6- Nhà Trần (1226 - 1400): 173 năm
- 7- Nhà Hồ (1400 - 1407): 7 năm
- 8- Nhà Lê sơ (1428 - 1527): 99 năm
- 9- Nhà Mạc (1527 - 1592): 65 năm
- 10- Nhà Lê trung hưng (1533 - 1789): 256 năm
- 11- Nhà Tây Sơn (1778 - 1802): 24 năm
- 12- Nhà Nguyễn (1802 - 1945): 143 năm

Nhìn qua ta sẽ thấy: Nhà Lý 216 năm, nhà Trần 173 năm; Lê sơ 99 năm để tạo tiền đề cho Lê trung hưng 256 năm là dài nhất trong lịch sử các triều đại phong kiến của Việt Nam.

Vì sao nhà Lý, Trần, Lê trung hưng lại dài lâu? Đó là thời nhà Lý, Trần, Lê Nho giáo, Phật giáo phát triển mạnh mẽ.

❖ Một là: Nhà Lý

- Năm 1070, nhà Lý cho xây dựng Văn Miếu; trong Văn Miếu thì có gì các bạn? Đúng rồi! Tượng Khổng Tử là Nho giáo đấy.

- Năm 1075 mở khoa thi Nho học đầu tiên với tên gọi “Thi minh kinh bác học” và “Nho học tam trường”, chính thức khai sinh cho lịch sử thi cử Nho giáo lâu dài ở Việt Nam.

- Năm 1076 lập Quốc Tử Giám ngay giữa kinh. Từ đây, con em quý tộc họ Lý chính thức được đào tạo chủ yếu theo Nho giáo. Cũng từ đây, nền đại học Việt Nam được khai sinh.

- Năm 1156, nhà Lý cho lập miếu riêng thờ Khổng Tử, đưa Khổng Tử từ bậc tử (tức là thầy) như các Chư Tử lên bậc Thánh Khổng vậy.

Kể từ thời nhà Lý trở đi, sự phát triển tri thức khoa học và sáng tạo nghệ thuật của người Việt đã có bước tiến rõ rệt, biểu hiện trên các lĩnh vực lý luận chính trị và pháp quyền, văn học và sử học. Nho giáo với tư cách một học thuyết chính trị - đạo đức từng bước thâm nhập từng lĩnh vực tư tưởng văn hóa trong đời sống xã hội, tạo ra những tiền đề cần thiết để tiếp tục phát triển mạnh mẽ dưới thời Trần và các thế kỷ sau.

Các văn bản còn được lưu giữ từ thời này cho thấy các bậc vua quan và Nho sĩ dưới thời Lý sử dụng các điển tích và khuôn mẫu theo quan niệm của Nho giáo, coi đó như là những bài học kinh nghiệm, những

mục thước trong việc trị nước, yên dân để xây dựng một xã hội thái bình thịnh trị.

Vì mục tiêu của Nho giáo là gì? Bài sau bạn sẽ nghe: **“Đêm ngủ không cần đóng cửa, ngoài đường thì không ai nhặt của rơi”**, đây là một xã hội thịnh trị.

- Các phạm trù đạo đức của Nho giáo, như trung, hiếu, nhân, nghĩa... đã được vận dụng vào lĩnh vực chính trị và ngày càng trở thành chuẩn mực đạo đức cho hành vi của con người trong xã hội.

❖ Hai là: Nhà Trần

Phật giáo vẫn đóng vai trò ảnh hưởng lớn hơn cả. Nhiều chùa được xây cất. Các vua Trần Thái Tông, Trần Nhân Tông đi tu; Vua Trần Anh Tông sai sứ sang Trung Quốc thu thập bộ Đại Tạng Kinh về lưu hành trong nhân gian.

- Trong các vua Trần theo Phật giáo là vua Trần Nhân Tông, người đã sáng lập ra dòng Thiền Trúc Lâm Yên Tử. Trước Trần Nhân Tông, Hưng Nhượng Vương Trần Quốc Tảng (con trai Hưng Đạo Vương Trần Quốc Tuấn) cũng tu hành và trở thành Tuệ Trung thượng sĩ. Vua Trần Nhân Tông (cũng là con rể của Hưng Đạo Vương) đã chịu sự chân truyền của Tuệ Trung thượng sĩ.

- Năm 1293, Trần Nhân Tông truyền ngôi cho thái tử Thuyên (Trần Anh Tông) lên làm thái thượng hoàng, rồi lui về phủ Thiên Trường. Ít lâu sau ông xuất gia tu ở chùa làng Vũ Lâm huyện Gia Khánh (Ninh Bình) rồi trở về Thiên Trường mở Vô Lượng pháp hội tại chùa Phổ Minh.

- Năm 1298, ông sáng lập ra dòng Thiền Trúc Lâm Yên Tử. Dòng Thiền này đã thống nhất các dòng Tì-ni-đa-lưu-chi, Vô Ngôn Thông, Thảo Đường cũ dưới quyền lãnh đạo của Phật hoàng Trần Nhân Tông.

❖ Ba là: Nhà Lê

- Các vua Lê từ Lê Thái Tổ trở đi rất sùng đạo Nho, dùng đường lối này làm tư tưởng chính thống để cai trị quốc gia.

- Năm 1435, Lê Thái Tông sai Thiếu bảo Lê Quốc Hưng chọn ngày làm lễ cúng Khổng Tử ở Văn Miếu.

- Khoa thi Tiến sĩ năm Nhâm Tuất (1442) được xem là mốc quan trọng xác lập vị trí độc tôn của Nho học ở Việt Nam.

- Tư tưởng chủ đạo của Lê Thánh Tông là Nho giáo. Nho giáo đạt tới đỉnh cao vô thượng, Lê Thánh Tông đưa Nho giáo lên vị trí hàng đầu trong xã hội, trong đời sống văn hóa tinh thần của thời đại. Để làm đời sống tư tưởng trở về với Nho giáo, ông tìm cách “làm sáng tỏ đạo Thánh hiền” khiến muôn người tin theo.

- Năm 1467, ông đặt ra chức “Ngũ kinh bác sĩ”, tức là chọn người giỏi giao nhiệm vụ nghiên cứu chuyên sâu về Ngũ kinh để giảng cho học trò, truyền bá Nho giáo trong xã hội.

- Bản thân Thánh Tông cũng có học vấn khá cao về Nho học. Ông thường cùng các quan lại bàn về Nho giáo trong lúc rỗi rãi. Ông đề cao ba mối quan hệ trong “Ngũ luân” là “Quân thần, Phụ tử, Phu phụ” (vua tôi, cha con, vợ chồng và chữ hiếu).

Vậy bạn đã quyết tâm để phước đến họa đi, gia đình hạnh phúc, gia tộc trường tồn, quốc gia hưng thịnh hay chưa? Nếu có phải khuyên tấn nhau cùng học đạo đức.

Vâng! Chúng ta đã kết thúc mục I của phần thứ nhất: Vì sao phải học đạo đức?

Bây giờ chúng ta sẽ chuyển sang mục II: Khổng giáo với Việt Nam và thế giới.

Trước khi chuyển sang phần 2, tôi xin nhắc lại một số nội dung quan trọng của mục thứ nhất: Vì sao phải học đạo đức?

Thế nào là đạo, thế nào là đức?

Sáng nay chúng ta nói rồi:

Thế nào là đạo? Đạo chính là pháp tắc đại tự nhiên, là quy luật khách quan, tự nhiên xảy ra xung quanh chúng ta, không tùy thuộc vào ý

nguyện cá nhân của bất kỳ ai, hay còn gọi là quy luật của vũ trụ. Trong quy luật của vũ trụ này có quy luật của tự nhiên và quy luật của xã hội.

Đức là gì? Là mức độ mà có thể áp dụng, vận hành được đạo, đúng đạo đấy thì đây chính là đức.

Vì sao phải học đạo đức? Vì nếu đi đúng đạo thì phước đến họa đi, gia đình hạnh phúc, xã hội thì hưng thịnh, quốc gia thì trường tồn hưng vượng và cuối cùng là thế giới đại đồng. Đi ngược đạo thì tai họa đến liền.

Chúng ta đã đi đến một số minh chứng về có đạo và không có đạo: Có hai gia tộc là Edwards và Marc Jukes. Một gia tộc có đạo và một gia tộc không đạo. Gia tộc không đạo thì sau 200 năm một nhà nghiên cứu của Mỹ là Winship ông đã nghiên cứu ra, tổng hợp lại ông bảo: cái gia tộc có đạo thì phần lớn đều trí thức, giáo sư, bác sĩ, luật sư, nhà văn, rồi là có một người cao nhất là phó Tổng thống; thứ hai là gia tộc Marc Jukes không đạo thì phần lớn là ăn cắp, lưu manh, rồi tù tội.

Vì sao gia tộc Edwards thành tựu? Bởi vì họ có tín ngưỡng. Khi họ có tín ngưỡng thì biết gieo cái hạt giống là yêu thương và kính sợ.

Thế còn gia tộc Marc Jukes vì sao nhiều lưu manh, ăn trộm và kỹ nữ thế? Vì không có đạo. Không sợ nhân quả, mặc sức mà làm tổn người lợi mình, đâu có biết lợi mình là chỉ có được tí ti thôi, sau đấy là bắt đầu họa hại đến âm ỉ thì lại cứ tưởng là tôi không may. Nhưng không hề biết đây là quy luật của vũ trụ, anh làm như nào thì trả lại đúng như thế.

Cũng như chúng ta, ngày nhỏ tôi có học vật lý, đánh vào tường một nắm đấm, lập tức tường nó phản lại anh một lực đúng bằng như thế, tay anh đau ới là đau. Cũng vậy, mặc sức làm ác, không hề biết rằng là vũ trụ sau đấy nó trả lại mình đầy đủ. Ra ngoài đường chẳng may bị tai nạn chẳng hạn, về:

- Úi giời, hôm nay không may thế là bị tai nạn.

Đâu có phải.

Ra ngoài tự nhiên có người họ chửi mình, đâu có phải, mà là tất cả những cái nhân mà anh đã gieo từ trước rồi. Cho nên gia tộc Marc Jukes mới có nhiều lưu manh, ăn trộm, kỹ nữ đến thế.

Nói về xã hội Việt Nam của 12 triều đại phong kiến, 4000 năm lịch sử, thì thấy rằng có 3 triều đại thịnh trị nhất là nhà Lý, nhà Trần và nhà Lê. Đặc biệt là nhà Lê tồn tại đến 256 năm, rồi nhà Trần, nhà Lý đều suy yếu 200 năm, còn những triều đại khác thì vài chục năm. Thế thì xem lại tại sao mà Nhà Trần, nhà Lý, nhà Lê lại thịnh trị, triều đại hưng vượng như thế, thì đều là giai đoạn mà Nho giáo và Phật giáo phát triển mạnh.

Cho nên có người hỏi là: “Phải chăng là Phật Đà chỉ ưa thích sự bản cùng, (sống theo kiểu khổ hạnh mà), chỉ ưa thích sự bản cùng và bài xích sự văn minh?”

Hòa thượng trả lời là:

- Không phải thế, bởi vì bạn có thích bản cùng không? Bạn có thích ngu dốt không? Đương nhiên là bạn không thích. Vậy thì nếu mà Phật giáo chỉ ưa thích sự bản cùng và bài xích văn minh thì Phật giáo không bao giờ tồn tại đến ngày hôm nay.

Mà lịch sử đã minh chứng là các triều đại, có riêng gì đối với Việt Nam đâu, triều đại nào mà Nho giáo và Phật giáo phát triển mạnh nhất thì lúc đó là triều đại thịnh trị nhất.

Bây giờ chúng ta tiếp tục bài học hôm nay:

II. KHÔNG GIÁO VỚI VIỆT NAM VÀ THẾ GIỚI

Mục này có 2 ý lớn:

Thứ nhất: Giới thiệu về Khổng Tử

Thứ hai: Giới thiệu về Nho Giáo

Chúng ta sẽ bắt đầu vào mục:

1. Giới thiệu về Khổng Tử

- Khổng Tử sinh năm 551 TCN - mất năm 479 TCN, thọ 72 tuổi;

- Khổng Phu Tử hoặc Khổng Tử là danh hiệu tôn kính của hậu thế cho Khổng Tử, tự là Trọng Ni.

Chữ “Tử” ở đây bạn đã biết là thầy rồi, đó. Cho nên tại sao gọi Khổng Tử, Mạnh Tử thì đều là các vị thầy của thiên hạ cả.

- Khổng Tử là một nhà giáo dục, một người thầy vĩ đại, có ảnh hưởng rất sâu sắc đối với nền văn hóa Trung Quốc từ cổ đại tới ngày nay. Tư tưởng của Ngài đã lưu truyền cho hậu thế ở khắp các quốc gia trên thế giới.

- Ông được suy tôn như một trong những nhà khai sáng ra Nho giáo, đồng thời là giảng sư và triết gia lỗi lạc bậc nhất cõi Á Đông.

- Ông được trao các thụy hiệu như sau:

- 1) “Bao thành tuyên Ni công” (có nghĩa là Ngài Ni, hay Khổng Tử) công đức đáng được ca ngợi);
- 2) “Chí Thánh tiên sư” (Bậc thầy đầu tiên đã đạt tới bậc Thánh).

Cho nên hai câu cuối cùng của Đệ Tử Quy dạy chúng ta như thế nào nhỉ? **“Đừng cam chịu, không thua kém; Thánh và Hiền, dần làm được”**)

- 3) “Vạn thế sư biểu” (tức là: Bậc thầy của muôn đời).

Chúng ta chuyển sang ý thứ 2:

2. Giới thiệu về Nho giáo

Nho giáo còn gọi là đạo Nho hay đạo Khổng là một hệ thống đạo đức, triết học xã hội, triết lý giáo dục và triết học chính trị do Khổng Tử đề xướng và được các môn đồ của ông phát triển.

Mục giới thiệu về Nho giáo này chúng ta sẽ đi qua 4 ý như sau:

- Thứ nhất: Mục đích của Nho giáo là gì?
- Thứ hai: Nội dung giáo dục của Nho giáo là gì?
- Thứ ba: Nho giáo trên thế giới và Việt Nam phát triển như thế nào?
- Thứ tư: và cũng là cuối cùng, Giáo trình tu học của Nho giáo như thế nào?

Vâng ạ, chúng ta bắt đầu từ:

1.1. Mục đích của Nho giáo là gì?

Sách Đại Học dạy người:

- Mục tiêu thứ nhất: Tu thân; sau đó mới đến tề gia, trị quốc, bình thiên hạ. Tuy nhiên ở đây tôi mới đưa ra mục tu thân, vì sao tôi mới chỉ đưa ra mục tu thân? Bởi vì mục tu thân này là rất quan trọng, là cái mốc thấp nhất để chuyển hóa một con người từ phạm phu, hay còn gọi là tiểu nhân để chuyển lên thành Thánh, Hiền nhân. Mốc thấp nhất, đây gọi là chuyển lượng thành chất.

- Mục tiêu thứ hai là gì? Xây dựng một xã hội thịnh trị **“Đêm ngủ không cần đóng cửa, ngoài đường không ai nhặt của rơi”**.

Phương pháp cai trị thiên hạ là theo chủ trương **“Vi chính dĩ đức”** (tức là trị quốc lấy đức làm trọng);

Từ xưa đến nay, trong một đất nước có hai cách cai trị. Một là gì ạ? Là đức trị (tức là cai trị bằng đạo đức), hai là pháp trị, là gì ạ? Cai trị bằng luật pháp).

Đức trị tức là người lãnh đạo phải lấy thân mình làm một tấm gương đạo đức để cho dân chúng từ đó học theo. Vì sao thế? Vì người xưa có câu **“nhân chi sơ tính bản thiện”**, tức là “con người sinh ra bản tính vốn thiện” nên chỉ cần người trên làm ra, người dưới sẽ học theo mà không cần phải sử dụng tới luật pháp hay bạo lực.

Ở nước ta, có Chủ tịch Hồ Chí Minh bằng tấm gương đạo đức của bản thân, Người đã chinh phục được hàng triệu trái tim và khối óc của nhân dân cả nước, thuyết phục được cả các sĩ phu yêu nước cũ, điển hình là cụ Huỳnh Thúc Kháng, cụ Phan Kế Toại và tầng lớp trí thức tân học đều học theo Người.

Thực hiện đức trị, trong suốt cả thời gian kháng chiến chống Pháp Người chỉ xử tử có một vị, đó là đại tá Trần Dụ Châu, nguyên Cục trưởng Cục Quân nhu (tiền thân của Tổng cục Cung cấp, nay là Tổng cục Hậu cần, thuộc Quân đội Nhân dân Việt Nam); bị tử hình trong vụ án tham nhũng nổi tiếng năm 1950 trong chiến tranh Đông Dương. Đây gọi là đức trị, không gọi là pháp trị. Pháp trị là dùng luật pháp để cai trị, mắc tội là trừng trị, là bỏ tù, rồi đánh đòn, rồi thậm chí là tử hình. Nhưng đây là dùng đức để trị. Nhưng để đến được cái đức trị ấy là cả một quá trình vận hành và phải có cả pháp trị.

Tôi ví dụ, tôi rất muốn là tôi dùng đức trị đối với con tôi, tức là gì ạ? Bản thân làm gương và chỉ có dùng giáo huấn Thánh hiền để khuyên bảo:

- Con ơi phải như thế này phải như thế khác nhé, học là ám vào thân đấy, rồi thì phải hiểu với cha mẹ về sau con mới có phước, thế này thế khác.

Nhưng mà nó không nghe. Vậy nó không nghe, tôi lại phải dùng thiện xảo phương tiện, nhiều khi tôi phải đánh đòn, tôi chuyển sang gọi là pháp trị, mắng mỏ, đánh đòn nữa. Sau một hồi bắt đầu nó vào nếp, vào nếp lúc ấy bắt đầu nó chuyển lượng thành chất rồi, thì bắt đầu cái tư chất của nó là một con người thật sự rồi, thì lúc ấy tôi không phải đánh nữa, tôi chỉ phải dùng đức trị thôi. Tôi chỉ cần nói: “Con ơi, thế này là con đang vi phạm Đệ Tử Quy đấy nhé!”. Nó nghĩ: “Đúng rồi, nếu mình không nghe lời thì lập tức là họa hại đến liền”, vậy thì nó phải nghe, lúc ấy tôi chuyển sang đức trị vô tư. Còn nếu lúc đầu nó càng cứng như thế, ngày nào nó cũng đi theo chúng bạn, chỉ có bạn mình là nhất, chỉ có mấy anh ca sỹ với lại mấy cô ca sỹ là nhất mà bây giờ tôi lại bảo là đức trị để bảo nó thì không bao giờ nó nghe.

*Cho nên tiến tới là một xã hội thịnh trị **“Đêm ngủ không cần đóng cửa, ngoài đường không ai nhặt của rơi”**. Sau đây chúng ta sẽ giới thiệu từng mục của Nho giáo, đó là “Tu thân” và “Xây dựng xã hội thịnh trị”.*

1.2. Nội dung giáo dục của Nho giáo

❖ Thứ nhất: là Tu thân – Tu đức cho bản thân là gốc

“Giáo dục truyền thống của Nho giáo dạy cái gì? Dạy chúng ta quay trở lại với “bản tính” (hay pháp tắc đại tự nhiên), thì sẽ trở thành Thánh nhân. Không phải người bình thường nữa rồi, Thánh mà, quay trở lại pháp tắc đại tự nhiên.

Tôi xin đưa một chút về quan niệm này nhé:

Từ Nho giáo, Đạo giáo, Phật giáo ngôn từ cách nói khác nhau nhưng ý nghĩa thì tương đồng.

*Khổng Tử nói (đây là Nho giáo): **“Nhân dĩ loại chúng, vật dĩ quần phân”** (tức là: ý nói dù là người hay vật, đều sẽ vì những tập tính chung nào đó mà quần tụ bên nhau).*

Đạo gia cũng nói: “**Thiên địa dữ ngã đồng căn, vạn vật dữ ngã nhất thể**” (nghĩa là: Trời, đất và ta cùng một cội, vạn vật và ta cùng một thể).

Trong Phật giáo có nói là tất cả chúng sinh đều cùng một bản thể, cho nên phải từ bi, phải thương yêu muôn loài. Hòa thượng ví giống như trong cơ thể con người có rất nhiều tế bào. Bạn là một tế bào nhưng bạn không có biết, bạn tưởng chỉ có độc nhất cái tế bào này một mình mình sống, tha hồ chiến đấu với các tế bào khác, rồi tạo thành xung đột, nào là hồng cầu, nào là bạch cầu. Đánh nhau loạn cả lên mà không hề biết là tất cả đang cùng chung một bản thể là cái cơ thể này. Đến khi đánh nhau loạn hết cả lên, rồi thì hồng cầu bạch cầu đánh nhau, xong cuối cùng tạo thành mủ, thành các thứ ung thư lung tung hết cả. Thế xong cái cơ thể này nó chết, thì tất cả các tế bào trong cái cơ thể ấy nó cũng chết.

Cho nên nếu như hại người thì không bao giờ lợi mình cả, mà đây là chúng ta nhầm tưởng, trong Phật pháp gọi là mê hoặc. Cho nên giáo dục truyền thống của con người là dạy chúng ta quay trở về với bản tính, như sáng nay chúng ta nói chính là đạo, pháp tắc đại tự nhiên thì trở thành Thánh nhân.

Nếu quay chưa về được đến nơi, thì gọi là Hiền nhân. Đang trên đường quay về, thì gọi là quân tử;

Cho nên Nho giáo ấy, đến như Khổng Tử thì gọi là gì? Đức Thánh Khổng rồi. Đây là một vị Thánh, khi cái thời của Ngài vẫn còn trong dương thế với chúng ta nhưng mà đã thành Thánh rồi.

Trong Phật pháp các bạn để ý nhé, có rất nhiều vị, Hòa thượng Thích Quảng Đức, Ngài tự thiêu để phản đối phong trào Mỹ - Diệm đàn áp Phật giáo. Đến khi Ngài tự thiêu xong thì Ngài còn lại một trái tim không cháy, không thể nào cháy. Chính quyền Ngô Đình Diệm cho bác sĩ Trần Kim Tuyến đổ axit vào, không hư hoại, cho vào lò nung hơn 4000 độ vẫn không hư hoại. Và cuối cùng thì trái tim xá lợi của Ngài, cách đây khoảng hơn mười năm ở trong kho Ngân hàng Nhà nước. Tôi nghe nói vào năm 2017, trái tim xá lợi bất diệt của Ngài được đưa về thờ ở Việt Nam Quốc Tự - trụ sở mới của Ban Trị sự Phật giáo Thành phố Hồ Chí Minh tại đường 3/2, quận 10.

Ngoài ra thì còn rất nhiều các vị: hai anh em Hòa thượng Vũ Khắc Minh và Vũ Khắc Trường ở chùa Đậu, khi các Ngài ra đi thì để lại nhục

thân không hư hoại. Khi nào các bạn đến chùa Đậu mà thăm quan, còn đầy đủ hết.

Chúng ta tiếp tục: Quay về chưa đến nơi thì gọi là Hiền nhân, đang trên đường quay về gọi là quân tử. Ba cấp độ: quân tử, Hiền nhân, Thánh nhân. Còn nếu không tu dưỡng thì gọi là gì ạ? Tiểu nhân.

○ Thứ 2: Quả vị của tu học theo mức độ tu dưỡng như sau:

- ♣ Quân tử
- ♣ Hiền nhân
- ♣ Thánh nhân

Cũng vậy, như chúng ta đi học ấy. Tốt nghiệp đại học này, xong rồi đến thạc sĩ này, xong rồi cuối cùng đến tiến sĩ. Thế là thành tựu rồi.

“Ở trong Phật pháp cũng là như vậy, quay về được viên mãn thì gọi là Phật Đà, quay về chưa đến nơi thì gọi là Bồ tát, đang trên đường quay về thì gọi là A La Hán, đồng một đạo lý. Đây là Thánh học, học vấn của Thánh nhân, chân thật làm đến được viên mãn, cứu cánh triệt để...”

Vì mục tiêu tu dưỡng đức hạnh cho bản thân để cuối cùng thành Thánh. Trước tiên chúng ta đều mong muốn ví dụ vãng sinh Tây Phương Cực Lạc chẳng hạn, hoặc mong muốn làm Thánh là chúng ta muốn cho bản thân chúng ta đã. Thế nhưng vì chúng ta mong muốn cái đấy gọi là tự lợi - lợi ích của mình thì cuối cùng cũng chính là lợi tha (tức là lợi ích luôn cho người).

Bạn nhớ là lần trước chúng ta đã chia sẻ với các bạn về Phật pháp.

Thứ nhất, bạn muốn “liễu sinh tử, thoát luân hồi” nhất định bạn phải đạt quả vị A La Hán. A La Hán tiếng Phạn chính là: “A” là “vô”, La Hán là “học”. Vô học, không phải vô học là mắng đồ vô học, không phải thế, mà tất cả các pháp trên thế gian cái gì cũng biết hết rồi, không cần học nữa.

Quả vị thứ hai là Bồ tát, muốn từ A La Hán được lên Bồ tát phải thế nào? Phải giáo học. Cho nên Bồ tát tiếng Phạn dịch ra là “bồ đề” và “tát đồa”. Bồ đề có nghĩa là “giác ngộ”. Tát đồa là gì hả các bạn? Hữu tình. Tức là gì ạ? Là giác ngộ cho chúng hữu tình, là giác ngộ cho chúng sinh. Trong quá trình giác ngộ như thế thì thầy trò cùng học cùng phát triển, trò hỏi một câu thầy không hiểu thì thầy phải về thầy học thêm, “hôm sau tôi

học thêm bắt đầu tôi lại đến chia sẻ với các bạn”, thì đây chính là Bồ tát. Cứ như thế trong quá trình giảng dạy thì buông bỏ dần phân biệt. Cuối cùng khi không còn phân biệt nữa thì bạn chính là Bồ tát rồi. Buông bỏ dần phân biệt, hết phân biệt sang bình đẳng thì thành Phật.

Thế thì bởi vì bạn muốn lên quả vị A La Hán thì lúc đầu bạn phải tu học, bắt đầu từ Tiểu thừa đấy, tôi đang nói chuyện về nền tảng đấy. Đoạn ác đầu tiên, tu thiện thứ hai và tu thiện không chấp tướng, quả vị A La Hán. Xong bắt đầu phải sang giáo học, không có cách gì khác cả. Thế thì chính vì mục tiêu ban đầu là lợi mình, tôi muốn “liễu sinh tử, thoát luân hồi”, thì cuối cùng đến lợi tha.

Sau đây tôi xin nhắc lại một số ý chính của nội dung này: Nhà Phật đưa ra ba cương lĩnh tu tập:

- 1- “Tự giác” (tự mình giác ngộ) – đạt quả vị A La Hán, Bích Chi Phật (Nhị Thừa);*
- 2- “Giác tha” là giúp người giác ngộ, đạt quả vị Bồ tát;*
- 3- “Giác hạnh viên mãn” là thành tựu Phật quả cứu cánh viên mãn.*

Sau khi tự giác rồi, muốn đạt quả vị cứu cánh viên mãn là thành Phật thì bước thứ hai không thể khác được là bắt buộc phải giáo hóa chúng sinh, giúp chúng sinh phá mê khai ngộ.

Cho nên lúc đầu là tự lợi (vì muốn mình được lợi ích), thì sau đó nhất định phải lợi ích cho người, giúp người, thành ra là lợi tha. Kết quả, giúp người lại trở lại là giúp chính mình, vì có giúp người mới có thể đạt tới bước thứ ba là thành tựu Phật quả viên mãn, không có cách nào khác. Vì thế sự nghiệp của Bồ tát mới là “thượng cầu, hạ hóa” tức là trên cầu Phật quả, dưới hóa độ chúng sinh.

Tương tự, nhà Nho cũng vậy, tu thân, là tự lợi, ứng với quả vị quân tử; rồi sau đó đến giúp người là tề gia, trị quốc, chính là lợi tha, ứng với quả vị Hiền nhân, cuối cùng mới là bình thiên hạ, tương đương với giác hạnh viên mãn, ứng với quả vị Thánh nhân.

Chúng ta đang tạm dừng ở mục đích thứ nhất của Nho giáo là tu thân. Bây giờ chúng ta sẽ nói tiếp về mục tu thân.

Ba cương lĩnh tu học của nhà Nho

Cho nên chính vì vậy mà nhà Nho dạy ba cương lĩnh tu học như sau, gọi là Tam cương. Chúng ta hay nghe đến chữ Tam cương, Bát mục đấy, chính là ba cương lĩnh. Đại Học đưa ra ba cương lĩnh tu đức như sau: Thứ nhất là “minh minh đức”, thứ hai là “tân dân”, và thứ ba là “chỉ ư chí thiện”.

Minh minh đức tức là làm sáng cái đức sáng của mình, gọi là tự tánh, hay bản tánh. Sáng nay vừa mới nói với các bạn chúng ta bình thường không có tu tập gì thì bạn là vàng quặng, vàng sa khoáng, chẳng ai nhìn thấy những cái ánh sáng ánh kim lên, chẳng ai nhìn thấy tất cả những cái đặc tính tốt đẹp của vàng đâu. Vậy thì bây giờ bạn phải làm sao đấy làm sáng cái đức sáng của mình, tức là làm sao đấy cho cái vàng ấy được tinh luyện.

Thứ hai là “tân dân” là làm mới cho dân, tức là đây chính là không còn tự lợi nữa, lợi tha rồi phải giúp cho các chúng sinh.

Và thứ ba là “chỉ ư chí thiện”, tức là chỉ dừng khi nào mà thành Thánh. Cho nên câu cuối cùng của Đệ Tử Quy mới là “Thánh và Hiền, dần làm được”. Đó à, “an trụ ở nơi chí thiện”.

Bắt đầu nói đến:

Minh minh đức (làm sáng cái đức sáng)

Sự giáo hóa của Không Tử chủ yếu là: “Làm sao cho sáng tỏ cái đức sáng của con người”, gột sạch hết các cái bản đi để nó lộ ra cái bản tính, gọi là như cái viên ngọc Ma-ni của mình, “nhân chi sơ tính bản thiện”. Chính là quay về với tự tính thiên nhiên vốn có chứ không phải đặt trọng tâm vào sự truyền thụ kiến thức. Đây là một phương pháp giáo dục rất hay để khai mở cái tâm của con người. Vì khi tâm đã khai mở thì không gì không có, nói theo nhà Phật nói là “vô lượng trí tuệ, vô lượng tài bảo, vô lượng thân thông..., siêu thoát tam giới”. Cho nên đây chính là “chìa khóa của chìa khóa”.

Mạnh Tử nói: “**Tri kỳ tính, tắc chi thiên hĩ**” (Biết được “bản nhiên” của mình, thì biết được trời), biết được trời thì trở nên “con của trời” vậy. “Con của trời” vẫn là chữ nháy nháy, tức là thật sự khi bạn khai mở được cái tự tánh của bạn, đây là cái kho, mà nó vốn vẫn cứ đóng kín, rất muốn có được ít vàng để làm tất cả các linh kiện sản xuất công nghệ điện tử, đây là tôi ví dụ, nhưng mà phải đi mua vàng rất là đắt, trong khi đấy ở trong nước của mình, ở ngay quê của mình có một cái mỏ vàng

sa khoáng. Nếu như chỉ cần biết tinh lọc cái đấy thì tự mình lấy ra được, thì được vô cùng nhiều, vô lượng tài bảo, vô lượng trí tuệ.

Cho nên Mạnh Tử nói là biết được bản nhiên của mình hay chính là cái tự tánh nhé, hay chính là bạn đã hòa vào cái pháp tắc đại tự nhiên hoàn toàn rồi thì biết được trời, tức là biết được tất cả mọi thứ. Không phải chỉ nhận biết được qua mỗi sáu giác quan của con người mà thôi. Sáu giác quan của con người thì mới là gì hả bạn? Không gian ba chiều. Còn thực tế thì không gian không phải ba chiều, mà cũng không phải bốn chiều, mà nó là e nờ (n) chiều, (n) này là vô lượng vô biên.

Vì sao lại vô lượng vô biên? Vì vọng tưởng, phân biệt, chấp chước, của chúng sinh là vô lượng, vô biên, cho nên cảnh giới cũng vô lượng, vô biên, nhưng vì chúng ta là con người nên gọi là nhân đạo. Đây có thể gọi là “tự giác” trong nhà Phật nói, là quân tử trong Nho giáo, là “tự lợi” (là lợi ích cho chính mình). Đó, đây gọi là thành quân tử rồi.

Nền giáo dục hiện đại, nhiều nơi làm ngược lại: Đặt trọng tâm vào sự truyền thụ kiến thức chứ không quan tâm đến giáo dục đạo đức lối sống, cho nên cái tâm của học trò không được mở mang khiến họ trở thành kẻ xấu.

Tôi ví dụ: Bạn học hóa cho nên bạn biết mỗi một ngành hóa này thôi, bạn học kinh tế chẳng hạn thì bạn biết mỗi một ngành kinh tế này thôi, bạn học điện tử thì bạn biết mỗi một ngành điện tử này thôi. Đây chính là ông sấm mù sờ voi. Con voi nó to dùng nhưng ông sấm thì mù, (nói về các giác quan của chúng ta), thế là sờ con voi, “ôi, con voi nó như đôi quạt nan” vì sờ trúng cái tai; người này sờ cái đuôi thì bảo “con voi nó là cái chổi xuể”; người này sờ cái chân thì bảo “con voi nó là cái cột đình”, không phải.

Cho nên cái môn chìa khóa của chìa khóa thì bạn lại không được học. Cho nên Khổng Tử mới nói nền giáo dục hiện đại nhiều nơi làm ngược, đặt trọng tâm vào sự truyền thụ kiến thức, chứ không quan tâm đến giáo dục đạo đức lối sống, cho nên cái tâm của học trò không được mở mang khiến họ dễ trở thành kẻ xấu.

Nếu bạn không học luân lý, không học đạo đức thì tâm bạn mãi mãi không khai mở, thì bạn mãi mãi không thành tựu học vấn, đạo đức của mình. Vậy thì bạn, về cơ bản bạn chỉ biết tí ti, chưa bằng ông sấm mù sờ voi. Nhưng nếu bạn khai mở được, bạn học được đạo đức, luân lý này rồi

bắt đầu cái tự tánh chính cái bản nhiên, cái đạo của bạn khai mở thì không gì không biết, không gì không thể làm được.

Cho nên cuối cùng mới thành kẻ xấu. Vì sao lại thành kẻ xấu? Vì khởi tâm động niệm toàn tính cái lợi cho mình, tính hại cho người khác. Cho nên nếu đến sâu xa của bản chất vấn đề thì cái gì cũng khởi tâm động niệm đều là lợi mình hại người cả mà thôi. Cái gì cũng là lợi mình hại người.

Đồng thời những thứ biết được (đấy, nếu mà bạn chỉ tập trung vào việc truyền thụ kiến thức một cái mẩu thôi thì những thứ biết được không viên mãn, như hình ảnh “ông sấm mù sờ voi” mà thôi. Đó là điều Khổng Tử tối kỵ, ông xem đó là dạy tiểu xảo chứ không phải dạy người.

Vì mục tiêu của Nho giáo là gì? Là dạy bạn làm một con người đúng nghĩa của nó. Nhân, Nghĩa, Lễ, Trí, Tín bạn phải đầy đủ, như tứ chi vậy, còn nếu thiếu một cái thì bạn là phế nhân, còn nếu thiếu hết cả bốn thì bạn không phải là người.

Vâng ạ, thời gian đã hết, chúng ta vừa kết thúc cương lĩnh thứ nhất của Nho giáo là “minh minh đức”, có nghĩa là làm sáng cái đức sáng, hay như trong Phật pháp gọi là khai mở tự tánh, hay khai mở Phật tánh.

Ngày mai chúng ta sẽ chia sẻ tiếp đến cương lĩnh thứ hai của Nho giáo, đó là “tân dân” nghĩa là làm mới cho dân, hay thương yêu người dân. Đây chính là lợi tha.

Xin chào và hẹn gặp lại các bạn vào ngày mai. Xin cảm ơn!